

Risico op misbruik Non-Profit Organisaties voor financiering terroristische activiteiten

Informatievoorziening voor stichtingen en verenigingen

Non-profit organisaties (NPO's) vervullen een belangrijke functie binnen de samenleving. Onder NPO's worden in dit factsheet verstaan: maatschappelijke organisaties in de vorm van stichtingen of verenigingen die met behulp van publieke en/of private middelen een bijdrage willen leveren aan het realiseren van maatschappelijke goede doelen, zonder winstoogmerk.

NPO's versterken de samenleving, dragen bij aan duurzame oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken en zetten zich onder meer in voor kwetsbare groepen. Tegelijkertijd laten verschillende risicoanalyses en casuïstiek inzake terrorismefinanciering zien dat er NPO's zijn die door extremisten en terroristen misbruikt wordt om geld in te zamelen of door te sluizen, propaganda te verspreiden of te rekruteren. Daarbij is er een belangrijk onderscheid te maken tussen NPO's die ter goeder trouw zijn, maar worden misbruikt voor terrorismefinanciering en NPO's die doelbewust als dekmantel worden opgezet.

Dit factsheet richt zich op de NPO's die onbewust misbruikt kunnen worden. Het doel van dit factsheet is om onder NPO's een breder bewustzijn te creëren over dit risico op misbruik voor terrorismefinanciering en handvatten te bieden om daarmee om te gaan en initiatief te nemen om de risico's te beperken.

Wat is terrorismefinanciering?

Terrorismefinanciering is de verzamelnaam voor handelingen die uiteindelijk het doel hebben om terroristische activiteiten mogelijk te maken. Het gaat om alle vormen van bijstand aan terroristische groeperingen of individuele personen met terroristisch oogmerk.

Terrorismefinanciering kan gaan om het leveren van goederen of diensten. Denk bijvoorbeeld aan het werven van fondsen, het geven van informatie over financiering, maar ook het daadwerkelijk beschikbaar stellen van goederen of geldelijke steun voor een aanslag of extremistische activiteiten van een terroristische organisatie. Terrorismefinanciering is dus breder dan financiële steun alleen. In Nederland is het financieren van terrorisme strafbaar gesteld in artikel 421 van het Wetboek van Strafrecht. Ook is het strafbaar om financiële middelen beschikbaar te stellen aan individuen en entiteiten die op de Nationale Sanctielijst Terrorismen en de EU lijsten.

Risico op misbruik van NPO's

Uit de [National Risk Assessment Terrorismefinanciering 2019](#), uitgevoerd door het Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatie Centrum (WODC) blijkt dat er bij een klein aantal stichtingen of andere rechtsvormen die een charitatief, religieus of educatief doel nastreven in Nederland en in het buitenland een verhoogd terrorismefinancieringsrisico bestaat (zie pagina 85 t/m 87). Het risico scoort 41 t/m 50 punten op een schaal van 0–100. Dit is op basis van een inschatting van de dreigingen van terrorismefinanciering, de impact en het tegengaan van die impact door bestaand beleid.

De risico's zijn vooral gerelateerd aan jihadistisch terrorisme, zoals de problematiek rondom terroristische organisaties en uitreizigers ten tijde van de opkomst van de Islamitische Staat. Daarnaast stelt de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding Nationale Veiligheid in het Dreigingsbeeld Terrorismen Nederland (nummer 50) dat verschillende NPO's in Nederland binnen bepaalde online gemeenschappen of op sociale mediakanalen waar het jihadisme wordt gepropageerd op structurele basis projecten initiëren om donaties in te zamelen voor hulpbehoevenden in Nederland en in conflictgebieden in het buitenland waar jihadistische groeperingen actief zijn en controle uitoefenen, zoals Syrië, Afghanistan en Somalië. Sommige van deze

stichtingen geven in open bronnen geen duidelijkheid over de herkomst en bestemming van de ingezamelde goederen en donaties. Het is mogelijk dat middelen en gelden die deze Nederlandse stichtingen inzamelen ten goede komen aan jihadistische terroristische groeperingen. Deze middelen en gelden kunnen in samenwerking met of met goedkeuring van deze jihadistische groeperingen worden verspreid.

Wat kan een NPO zelf doen?

De betrokkenheid van een klein aantal NPO's bij terrorismefinanciering straalt negatief af op de hele sector. Daarom is het belangrijk dat de sector zelf initiatief neemt om risico's van terrorismefinanciering te beperken. Hieronder wordt een aantal suggesties genoemd voor NPO's om terrorismefinanciering risico's te beperken.

Risico's kennen en monitoren

Het is van belang dat de NPO sector op de hoogte is van de risico's om misbruik vroegtijdig te herkennen en te voorkomen. NPO's kunnen kwetsbaar zijn voor misbruik wanneer er geen transparantie is over de inkomsten en uiteindelijke bestemming van fondsen, zoals in welk gebied, bij welke organisatie of bij welke personen fondsen terecht komen. Dit gebrek aan transparantie kan versterkt worden door een ondeugdelijk bestuur, het ontbreken van bestuurders of een gebrekkige of ontbrekende administratie. Ook in samenwerking met andere NPO's is het belangrijk om op deze kwetsbaarheden te letten. Daarnaast kan het helpen om bij samenwerkingen te letten op van een combinatie van de volgende risico indicatoren:

- Betrokkenheid van mensen of organisaties die vermeld staan op de [Nationale Sanctielijst Terrorisme](#), de [EU ISIL/Daesh & Al-Qaida](#) sanctielijst of de [VN ISIL \(Da'esh\) & Al-Qaida](#) sanctielijst.
- Het gebruik van cash geld in gebieden die bekend staan om terroristische activiteiten, bijvoorbeeld Syrië, Jemen en Irak.
- Veelvuldig gebruik van cash donaties en/of uitgaven, met een beroep op culturele of religieuze overwegingen, zonder verdere verantwoording. In het geval van overschrijvingen bijvoorbeeld donaties met als omschrijving: 'voor de broeders' of 'voor de strijd'.
- Het niet of foutief inschrijven bij het Handelsregister van de Kamer van Koophandel, met incorrecte of verouderde informatie.
- Onduidelijkheid over het doel van NPO's of tegenstrijdigheden in het doel en de

daadwerkelijke activiteiten.

- Onnodig complexe financiële en transactie structuren binnen NPO's, waardoor herkomst en/of besteding van de gelden niet transparant zijn.

Bovenstaande kenmerken zijn mogelijke indicaties voor een verhoogd risico op misbruik voor terrorismefinanciering en moeten niet worden gezien als een directe link met of bewijs voor terrorismefinanciering. Het gebruik van cash kan bijvoorbeeld soms noodzakelijk zijn voor het verlenen van humanitaire hulp of ontwikkelingssamenwerking.

Bedrijfsvoering op orde hebben

Onderdeel van een goede bedrijfsvoering is transparantie. Denk hierbij aan fondsenwervingsbeleid en de besteding van de middelen, bijvoorbeeld 2 personen betrekken bij het uitvoeren van betalingen of andere transacties. Ook het goed monitoren van hoe gelden worden uitgegeven als deze in het buitenland worden besteed is van belang. Daarnaast kunnen NPO's nadenken over eisen voor bestuurders, organisatie van intern toezicht en regelmatig zelfevaluatie inplannen, bijvoorbeeld jaarlijks.

Het helpt NPO's een goede en transparante boekhouding te hebben. Bij de transacties van NPO's is vaak een controle van accountants en banken verplicht. Denk daarbij aan een duidelijk en actueel overzicht van inkomsten en uitgaven en de daarbij betrokken partijen. NPO's kunnen ook een Raad van Toezicht instellen. Een stichting kent bijvoorbeeld alleen bestuurders en geen leden zoals een vereniging, die bestuurders indien nodig kunnen aanspreken. Transparantie over het bestuur van de NPO, bijvoorbeeld op de website van de NPO, kan het risico op misbruik verkleinen. Verder zijn er diverse codes ontwikkeld voor goed bestuur. Voorbeelden hiervan zijn de [Governance Code Cultuur](#) en de codes en richtlijnen die gelden voor de leden van [Goede Doelen Nederland](#), zoals richtlijnen over financieel beheer. Deze zijn opgenomen in de normen van de CBF Erkenningsregeling.

Een NPO kan bepaalde codes of richtlijnen onderschrijven

Bepaalde codes of richtlijnen geven aan hoe NPO's kunnen voldoen aan eisen voor goed bestuur. Door het volgen van deze codes en richtlijnen verklein je als NPO de kans op misbruik. Ook helpt het de transparantie als NPO's deze richtlijnen en codes op hun website publiceren. Voorbeelden hiervan zijn de eerder genoemde Governance Code Cultuur, de Partos gedragscode en de FIN-code Goed Bestuur. Belangrijk hierbij is dat er extern toezicht is op naleving van de onderschreven codes en richtlijnen. De suggesties hieronder kunnen daarbij helpen.

Een NPO kan zich aansluiten bij een koepel/brancheorganisatie

Een brancheorganisatie zorgt voor een gedegen kennisuitwisseling, professionalisering en een transparante sector waarbij de aangesloten leden elkaar kennen en ondersteunen. Door aansluiting bij een branche- of koepelorganisatie wordt relevante kennis en kunde voor organisaties toegankelijk en toepasbaar. In de meeste gevallen hoort bij het lidmaatschap het onderschrijven van gedragscodes en inzet om transparant verantwoording af te leggen.

Een NPO kan zich onder actief toezicht van het CBF stellen door CBF-Erkenning aan te vragen

Om de transparantie te vergroten kan een NPO een **CBF-Erkenning** aanvragen en zich daarmee onder het actieve en reactieve toezicht van het CBF plaatsen. Het CBF is de toezichthouder op geefgeld in Nederland. In Nederland is dit toezicht georganiseerd middels zelfregulering. Het CBF controleert of NPO's die een Erkenning aanvragen voldoen aan bepaalde kwaliteitseisen en werkt hierbij ontwikkelgericht. Deze eisen zijn in 4 categorieën naar grootte van organisatie ingedeeld, met bij elke categorie een passende set van normen. In de kleinste categorie vallen organisaties met totale baten van EUR 0 tot EUR 100.000,-.

De criteria zijn zowel kwantitatief als kwalitatief. Zo onderzoekt het CBF bijvoorbeeld of de missie van de organisatie is vertaald in activiteiten die daarbij passen, hoe de activiteiten en bestedingen worden bepaald, gefinancierd, en gecontroleerd, of de (financiële) verantwoording aan de controle eisen voldoet en of de wijze waarop de aansturing van de organisatie is geregeld aan de normen voldoet. Hieronder valt bijvoorbeeld welke maatregelen de organisatie neemt om belangenverstremming te voorkomen en of alle informatie en documenten die in het kader van transparantie via de eigen website gepubliceerd moeten worden ook daadwerkelijk gepubliceerd en juist

zijn. Ook controleert het CBF of de organisatie de codes en richtlijnen die zij onderschrijft ook echt naleeft. Een CBF-erkenning, ofwel onder actief toezicht staan van het CBF is een hulpmiddel om de bedrijfsvoering op orde te krijgen en houden.

Daarnaast kan een NPO de fiscale status 'ANBI' aanvragen

NPO's kunnen de fiscale [ANBI-status](#) aanvragen bij de Belastingdienst. ANBI is een fiscale regeling en staat voor Algemeen Nut Beogende Instelling. Om aangewezen te worden als ANBI-instelling dient een instelling aan een aantal publicatie voorwaarden te voldoen. Zo verlangt de overheid van ANBI-instellingen dat zij via internet onder meer publiceren: de naam van de NPO's, fiscaal nummer, contactgegevens, bestuurssamenstelling, beleidsplan, doelstelling, verslag van uitgeoefende activiteiten, financiële verantwoording. De ANBI-status vervalt als een organisatie hier niet (meer) aan voldoet of de status niet meer wil. Het beschikken over een ANBI-status kan worden gezien als hulpmiddel om bedrijfsvoering op orde te krijgen en houden.

Verdachte organisaties melden

Bij twijfel over een organisatie kunt u kijken of deze is aangesloten bij een branche- of koepelorganisatie en vervolgens contact opnemen met de branche- of koepelorganisatie. Deze organisaties zijn ook te benaderen voor algemenere informatie of vragen.

Bij twijfel over organisaties met CBF Erkenning kunt u contact opnemen met het CBF, via het [meldformulier](#) op de website of via: info@cbf.nl.

Bij twijfel over een organisatie met een ANBI status kunt u contact opnemen met de Belastingdienst. U kunt uw vermoeden van misbruik doorgeven via: MeldpuntMisbruikANBI@belastingdienst.nl.

U kunt uw vermoeden van misbruik ook schriftelijk doorgeven aan:

Belastingdienst/Kantoor Eindhoven, ANBI team, Postbus 90056, 5600 PJ Eindhoven

Bij twijfel over een organisatie kunt u dit anoniem melden bij Meld Misdaad Anoniem via 0800-7000 of meldmisdaadanoniem.nl. Ook kunt u online of fysiek aangifte doen bij de politie.

Achtergrondinformatie

Nadere informatie is te vinden op onder andere de volgende websites:

Informatie over wettelijke vereisten en toezicht op NPO's

Kamer van Koophandel informatie over NPO's –

[De stichting \(kvk.nl\)](https://www.kvk.nl)

[De vereniging \(kvk.nl\)](https://www.kvk.nl)

Informatieblad Wet bestuur en toezicht rechtspersonen over de maatregelen om de kwaliteit van bestuur en toezicht bij verenigingen en stichtingen te verbeteren -

[Informatieblad Wet bestuur en toezicht rechtspersonen | Brochure | Rijksoverheid.nl](https://www.rijksoverheid.nl/informatieblad-wet-bestuur-en-toezicht-rechtspersonen)

Screening van rechtspersonen door Justis –

<https://www.justis.nl/producten/toezicht-op-rechtspersonen/index.aspx>

Nationale informatie over maatregelen tegen terrorismefinanciering

Leidraad over Financiële Sanctieregelgeving in Nederland –

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/08/12/leidraad-financiele-sanctieregelgeving>

Nationale Sanctielijst Terrorisme -

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2015/08/27/nationale-terrorisielijst>

Internationale informatie over maatregelen tegen terrorismefinanciering

Internationale sanctielijst terrorisme –

[EU Sanctions Map](https://www.eu-sanctions.eu)

Uitleg over de Financial Action Task Force (FATF) –

<https://fatfplatform.org/>

FATF Best Practices Document om misbruik NPOs tegen te gaan –

<https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/BPP-combating-abuse-non-profit-organisations.pdf>

FATF rapport over het risico van terrorismefinanciering binnen de NPO sector –

<https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Risk-of-terrorist-abuse-in-non-profit-organisations.pdf>

Supranationale Risico Analyse over o.a. terrorismefinanciering risico's binnen de EU - [supranational risk assessment of the money laundering and terrorist financing risks affecting the union.pdf \(europa.eu\)](#)

Risicomanagement tool voor analyseren en beheersen van terrorisme financieringsrisico van de Norwegian Refugee Council - <https://www.nrc.no/toolkit/principled-humanitarian-action-managing-counterterrorism-risks/>

Europese Unie/Zwitserse Leidraad voor humanitaire hulp naar hoog risico jurisdicties zoals Syrië - https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/business_economy_euro/banking_and_finance/documents/200526-risk-management-guide_en_0.pdf